

מעדני אשר

גיליון שמו"א
(שנה ח')
פרשת חיי שרה תשע"א

י"ל ע"י

מכון "מעדני אשר"

הגליונות ברחבי תכל יוצאים לזכותו של הרב ברוך בן מרים ומרת שיינדל מלכה בת חיה פייגא

מדוע התחתן יצחק עם רבקה שהיתה אחותו של לבן

הרי רוב בנים דומים לאחי האם?

בפרשתו כ"ג כ"ט ולרבקה אח ושמו לבן.

יש להקשות: מדוע התחתן יצחק עם רבקה, הרי איתא בגמ' ב"ב ק"י ע"א הנושא אשה צריך שיבדוק באחיה, משום דרוב בנים דומין לאחי האם, וכי רצה שיהא לו ילדים כמו לבן.

יש שמתרץ: דכיון דאינו חיוב לא דאורייתא ולא דרבנן, לכן לא קיים את זה קודם מתן תורה, דרק חיוב דרבנן או דאורייתא קיים, כך תירץ הגר"ח קנייבסקי שליט"א.

וכן כתב בשו"ת מהר"ם בריסק סימן ק"ל דהא דצריך לבדוק באחיה זה אינו דין לא דאורייתא ולא דרבנן רק עצה טובה, והא ראייה שברמב"ם ובטור וש"ע אינו מובא הלכה זו.

מעדני אשר: עדיין יש להקשות אפילו שזה לא הלכה רק עצה טובה, מ"מ קשה מדוע לא נזהר בעצה שנוגע לבנים שלו.

והנה בחזקוני פרשת תולדות כ"ח ה' **כתב לבאר דבר נפלא:** הא דכתוב שם וישלח יצחק את יעקב וילך פדנה ארם אל לבן בתואל הארמי אחי רבקה **אם יעקב ועשיו**, וברש"י כתב אינו יודע מה מלמדינו ובחזקוני כתב וז"ל **שלא תתמה איך יצא רשע כעשו משני צדיקים כמו יצחק ורבקה**, לכך נאמר אל לבן בן בתואל הארמי אחי רבקה **אם יעקב ועשו** להגיד לך כדאמרין בעלמא רוב הבנים דומים לאחי האם, עשו דומה אל לבן אחי אמו.

ובאור החיים פרשת תולדות כ"ח כ' כתב לבאר הא דכתוב שם **"ויהי יצחק בן ארבעים שנה בקחתו את רבקה בת בתואל הארמי מפדן ארם אחות לבן הארמי לו לאשה"** והקשה האור החיים מדוע צריך הפסוק לומר אחות לבן ללא צורך, אלא הטעם הוא שבא ללמד זכות על רבקה בראותינו שילדה בן רשע מובהק, ותאמר איך מבטן ברוך יצא ארור, לזה אמר כי זה הוא סיבה לדבר היותר אחות לבן הארמי פירוש הרמאי בתוספת רשע על אביו, וכבר קדמו חז"ל ב"ב ק"י א' רוב הבנים דומים לאחי האם, ולזה יצא עשו, וזולת זה צאצאיה צדיקים היו יוצאים ממנה, כי צדקת גמורה היתה, **ושלא תאמר ואם כן ולמה לא נתן לב יצחק לבדוק באחיה**, לזה גמר אומר לו לאשה שידע שזה

הזיווג שלו, וזולת זה לא היה נושא אחות רשע, ועיין בספר חסידים סימן שע"ח באחד שלא רצה לישא אשה כיון שהיה אחיה רעים, ואמרו חז"ל ב"ב ק"י ע"א דרוב בנים דומים לאחי האם, ועיין ישמח משה פרשת שמות שהאריך דהיא שנוולד רק בדרך נס ליכא.

מדוע נהגו לברך את הכלה קודם החופה

בברכת לבן הרשע שהתכוין לקללה?

בפרשתו כ"ד ס' ויברכו את רבקה ויאמרו לה אחותינו את היי לאלפי רבבה וגו'.

הנה מנהג ישראל כשמכסים את הכלה לפני החופה מברכים אותה אחותינו את תהי לאלפי רבבה.

יש להקשות: איך מתחילים לברך מאמצע פסוק, הא קימ"ל עיין מג"א אור"ח סימן נ"א דכל פסוק דלא פסקא משה רבינו לאו פסוקא הוא, ואסור לאמרה, מעדני אשר.

נראה לתרץ: ע"פ מה שכתב בברכת אהרן על מסכת ברכות מאמר ק"ח דרק בקריאת התורה יש את האיסור אבל סתם כך מותר, דאל"כ אם ירצה אדם להזכיר חצי פסוק יהא לו איסור, מעדני אשר.

הנה החיד"א בפרשתו כ"ד ס' בספרו פני דוד, וכן כתב בחתם סופר בתורת משה ריש פרשת תולדות **מביא בשם הגאון רבי הלל אשכנזי זצ"ל לבאר דבר נפלא:** הא דכתוב בתורה שלבן בירך את רבקה אחותינו את היי לאלפי רבבה, וקשה מאימתי מברך לבן ברכות, הרי לבן ביקש לעקור את הכל, אלא דלבן ידע דרוב בנים דומים לאחי האם וזה כיון ברשעו **"אחותינו"** אם תהיו כמוני ברשע ובניך ילכו אחר הרוב וידמו לנו אז תהיו לאלפי רבבה.

יש להקשות: מדוע מנהג ישראל לברך את הכלה קודם החופה בלבבית ההינומה בברכת לבן אחותינו את תהי לאלפי רבבה, וקשה מדוע בחרו דווקא בברכה הנ"ל, כך מקשה החתם סופר בפרשתו, וכן בלקוטי מהר"ח עיני נשואין, וכן בקרן לדוד בפרשתו.

איכא כמה תרוצים:

א. הנה יעקב ועשיו היו שני הפכים, והוא יען רבקה היתה צדקת בת רשע, לכך היתה מולדת אחד צדיק ואחד רשע, ולבן הרשע אמר בברכתו אחותינו כלומר חלק אחוה שלנו שהוא חלקו של עשיו זה יהיה לאלפי רבבה, ולכן אמרו חז"ל שהיתה רבקה עקרה שלא תהיה ברכתם עושה פירות עד שהתפלל יצחק עליה וזרעו מלא ברכת ה', וכדי להפוך ברכתו לברכתו אנו אומרים **אחותינו** חלק שלנו שהוא חלק יעקב, זה יהיה לאלפי רבבה, כך תירץ החתם סופר בתורת משה פרשת חיי שרה מהדורא תנינא.

ב. כיון שהוא התכוין לומר שכל עם ישראל יהיו רשעים שיהיו דומים לאחי האם היינו כמותו, לכן הולך הרב והאנשים החשובים לכסות את הכלה ומברכים אותה אין אנו יודעים אם בדקת באחי האם, לכן מברכים אנו אותך שאת כמו אחותינו ושיהא לך בנים הגונים, ולא כמו ברכת לבן הרשע, כך מובא בטעמי המנהגים הלכות נשואין.

מי שגר בעיר שאין שם עשרה יהודים מניין לברכת חתנים

האם אינו יכול להתחתן?

בפרשתן כ"ד ס' ויברכו את רבקה ויאמרו לה אחותינו את היי לאלפי רבבה וגו'.

מכאן ילפינן בגמ' כתובות ז' ע"ב דצריך לברך ברכת חתנים.

יש להקשות: איך ילפינן מכאן דצריך לברך ברכת חתנים, הרי הפשוטות של הפסוק משמע דהברכה שברכו את רבקה, היינו מה שאמרו לה אמה ואחיה אחותנו את היי לאלפי רבבה, ומנלן רמז בפסוק שרבקה ברכה ברכת חתנים, כן מקשה בשיטה מקובצת כתובות ז' ע"ב.

ומתרץ השיטה מקובצת: דאם ברכו את רבקה רק בברכה של אחותינו את תהי לאלפי רבבה, א"כ למה כתוב ויברכו את רבקה, הויה ליה לומר ויאמרו לה, אלא לדרשא אתא לאשמועינן שברכו אותה בברכת נשואין.

ואיתא במשנה מגילה כ"ג ע"ב דברכת חתנים בעינן עשרה אנשים.

ובגמ' כתובות ז' ע"ב ילפינן דבעינן עשרה מהא דכתוב רות ד' ויקח בועז עשרה אנשים ר' אבהו אמר במקלות ברכו אלהים, פירוש ואין קהל פחות מעשרה, פירש רש"י ז"ל מדכתיב הקהל את העדה ואין עדה פחותה מעשרה.

ובזה מבאר החזקוני בראשית פרק כד דבר נפלא דכתוב דאליעזר לקח עשרה גמלים, ומדוע לקח דווקא עשר וז"ל עשרה גמלים להרכיב עליהם עשרה אנשים לברך ברכת אירוסין ונשואין.

יש לחקור מי שגר בעיר שאין שם עשרה יהודים האם אינו יכול להתחתן כיון דאין לו עשרה לברכת חתנים או דילמא זה לא מעכב.

הנה בשו"ת הרשב"א חלק א' סימן אלף קסז נשאל בעיר שאין בה עשרה בני אדם לברכות נישואין ואי אפשר להביאם שם ממקום אחר אם מברכין ברכת אשר ברא בפחות מעשרה אם לא.

ומסיק: ברכות חתנים אינה בפחות מעשרה, וכדאמרין בגמ' כתובות ז' ע"ב אמר רב נחמן אמר לי הונא בר נתן תנא מניין לברכת חתנים בעשרה שנאמר רות ד' ויקח בעז עשרה אנשים וברכת אשר ברא מכלל ברכת חתנים היא, וכדאמרין התם מאי מברך, אמר רב יהודה שהכל ברא לכבודו יוצר האדם אשר יצר את האדם בצלמו שוש תשיש שמח תשמח אשר ברא, בעלמא הוא מברך שהשמחה במעונו ואשר ברא.

אבל בתרומת הדשן פסקים וכתבים סימן ק"מ כתב וז"ל ובשום מקום ברכות אין מעכבות את המצות, וכי ס"ד אם אין במדינה עשרה, שלא תנשא אשה משום דברכת חתנים בעשרה.

ובבית יוסף אבן העזר סימן ס"ב הביא מחלוקת הנ"ל ותמה על התרומת הדשן: וז"ל ואין דבריו נראין דמה טענה היא זו וכי לא נוכל לישא אשה במקום שאין שם עשרה, דאין הכי נמי שאם אין שם עשרה שלא תנשא אשה, ואין זה אלא כמכריח הדבר בעצמו.

ובב"ח אבן העזר סימן ס"ב תמה על הבית יוסף: הלא הרמב"ם פסק דבנכנסה לחופה ולא בירך ברכת חתנים הרי היא כנשואה גמורה משום דאין הברכות מעכבות, א"כ הכא נמי אם אין במדינה עשרה אין הברכות מעכבות ויש לו לכנסה עכשיו בלא ברכה

ואח"כ יברך אחר כמה ימים כשימצא עשרה דאין לך דייעבד גדול מזה דאין שם עשרה, וכי יעלה על הדעת דמשום ברכה דאינה אלא תקנת חכמים ואינה מעכבת לא תנשא אשה, ויבטל מצות עשה דאורייתא דפרו ורבו והכי עיקר, ואע"ג דבגמרא כתובות ז' ב' נפקא לן ברכת חתנים מקרא אסמכתא בעלמא הוא כמ"ש התוספות שם ד"ה שנאמר.

ובספר נחלת שבעה שטרות סימן י"ב כתב לעניות דעתי נראה נראה פשוט דגם הבית יוסף מודה בעיקר הדין דכל התורה אין הברכות מעכבות את המצוה, אך הבית יוסף חולק על הראיה שהביא תשובת מיימוני וכי תעלה על דעתך אם אין במדינה עשרה שלא תנשא, על זה כתב הבית יוסף דאין דבריו נראין דמה טענה היא זו דאין הכי נמי, ואין זה אלא כמכריח הדבר בעצמו, הרי שהבית יוסף אינו חולק רק על הראיה אבל בעיקר הדין מודה, דאינו מעכב בדייעבד כלל.

ובשו"ת נודע ביהודה מהדורה קמא אבן העזר סימן נ"ו נשאל במסדר קידושין ובירך ברכת אירוסין וברכת נישואין בלי עשרה, בודאי הדיוט כזה עון פלילי הוא שיהא לו עסק בטיב קידושין, אבל עם כל זה הקידושין והחופה גמרו קנינם, לא מבעיא לדעת רוב הפוסקים שאין הברכות מעכבות ואף לכתחילה רשאי לעשות נישואין אם אי אפשר למצוא עשרה ורשאי לישא בלא ברכה ואין הברכות מעכבות הביאה וכשיזדמנו לו עשרה יברך פשיטא שאין כאן שום מיחוש, אלא אפילו לדעת הרשב"א שבמקום שאין עשרה אין לעשות נישואין, מ"מ נראה לפענ"ד אף שלהרשב"א הברכות מעכבות מ"מ כאן שכבר בירך אלא שלא היה שם עשרה זה אינו מעכב ובדייעבד עלתה הברכה אף בלי עשרה, וראיה לדבר ששם במשנה מגילה כ"ג ע"ב אין פורסין על שמע וכו' ואין קורין בתורה וכו' וברכת חתנים וכו' פחות מעשרה ובקרקעות תשעה וכהן ואדם כיוצא בהם, והנה אם היה כל זה עיכוב אפילו בדייעבד א"כ איך התירו בירושלמי לכתחילה אם התחילו בעשרה ויצאו מקצתן שגומר ואיך יגמור זה לבטלה בשלמא אם בדייעבד עלתה לו אלא שלכתחילה הצריכו עשרה מפני כבוד קדושת השם יש לומר שבזה שהתחיל בעשרה התחיל בהיתר.

וביד המלך הלכות אישות פרק י' תמה על הבית יוסף באה"ע סימן ס"ב שדייק מתשובות הרשב"א דברכה בעשרה אף בדייעבד מעכב הנישואין ואם אין שם עשרה לברך אין עושין הנישואין כלל, ואנכי לא ידעתי מאי ראייה יש מתשובות הרשב"א הלז, דהרשב"א נשאל שם על מקום שאין שם עשרה אם מברכין ברכת אשר ברא בפחות מעשרה, והשיב דברכת אשר ברא הוא בכלל שאר ברכות נישואין ואינה בפחות מעשרה, וכונתו היא דגם ברכת אשר ברא לא יברך בפחות מעשרה, אבל מעיכוב של עיקר הנישואין בשביל הברכה מזה לא הזכיר הרשב"א כלל, ואדרבה מתשובה זו משמע דעל גוף הנישואין לא נשאל הרשב"א כלל, ואם אין שם עשרה היה הדבר פשוט להם דייעשו הנישואין בלא ברכה. אך שנסתפקו אם יכולין לברך אשר ברא בלא עשרה או שיעשו הנישואין בלא שום ברכה, ועל זה השיב דגם אשר ברא לא יברכו בפחות מעשרה, ומשמעות כוונתו הוא דייעשו הנישואין ולא יברכו כלל, דאף ברכת אשר ברא הוא בכלל ברכת נישואין ואין לברך בלי עשרה. וכן משמעות דעת רבינו דאין הברכה מעכבת הנישואין, דלא כתב רק דעשרה מעכבין הברכה, אבל מהא דהברכה מעכבת הנישואין מזה לא הביא מידי.

מדוע בכל ימי השבע ברכות מברכין ברכת בורא פרי הגפן

אחר השבע ברכות בחופה מברכין קודם?

הנה בשבע ברכות שמברכים על הכוס נחלקו הראשונים מתי מברכים ברכת בורא פרי הגפן, האם קודם שאומר את השבע ברכות כמו שנוהגים לעשות בחופה שמברכים קודם בורא פרי הגפן ואח"כ שבע ברכות, או דילמא בשבע ברכות מברכים קודם שבע ברכות, ואח"כ בורא פרי הגפן.

הנה התוספות פסחים ק"ב ע"ב, עיין שו"ת חיים שאל חלק א' סימן מ"ד כתבו דמהא דאמרין בגמ' שם שאין אומרים שתי קדושות על כוס אחד, יש נוהגין בחופה מטעם זה שלא לומר שבע ברכות על כוס ברכת המזון אלא מביאין כוס אחר, ואין מברכין על השני בפה"ג כיון שכבר בירך על כוס ברכת המזון כי אין נכון לברך פעמים אך רבינו משולם היה אומר הכל על כוס אחד דלא דמי לברכת המזון וקידוש דתרי מילי נינהו כדאמר' בסמוך אבל הכא חדא מלתא היא דברכת המזון גורם לברכת נישואין, חזינן מדבריהם שכתבו כיון דכבר בירך על הראשון, חזינן דהגפן הוא תחילה אף בשבע ברכות.

ודעת הראב"ה מובא במדרכי מסכת כתובות סוף סימן קל"ב מובא ובדרכי משה אה"ע סימן ס"ב דאף בחופה צריך לברך ברכת חתנים קודם לבורא פרי הגפן, עיין לקוטי מהר"ח נשואין.

ולענין הלכה: קימ"ל שולחן ערוך אבן העזר הלכות קידושין סימן סב סעיף א' צריך לברך ברכת חתנים בבית החתן קודם נישואין, והן שש ברכות, ואם יש שם יין, מביא כוס יין, ומברך על היין תחלה, ומסדר את כולם על הכוס, ונמצא מברך ז' ברכות, ובשבע ברכות מברכים קודם ברכת שבע ברכות ואח"כ פרי הגפן, כך כתב בבית שמואל אה"ע סימן ס"ב ס"ב.

יש להקשות: מדוע בכל ימי השבע ברכות מברכים ברכת בורא פרי הגפן אחר שמברכים השבע ברכות, ומדוע בחופה מברכים בורא פרי הגפן קודם שמברכים השבע ברכות, כך מקשה הבית שמואל אבן העזר סימן ס"ב, וכן המקנה בקונטס אחרון, וכן הגאון מליסא בסידור דרך החיים ע"מ פ"ה, וכן בפתחי תשובה אה"ע סימן ס"ב, וכן בערוך השולחן אבן העזר הלכות קידושין סימן ס"ב סעיף ב'.

איכא כמה תרוצים:

א. כיון שברכת הכוס תדירה ותדיר קודם, לכן מברכים בחופה קודם ברכת בורא פרי הגפן ואח"כ השבע ברכות, ובעת הסעודה כשמברכין אחר ברכת המזון היה נמי צריך מדינא לברך קודם בורא פרי הגפן משום דהוא תדיר ותדיר קודם, אלא כדי שלא יהיה נראה שהכוס הוא על ברכת המזון לכך מאחרינן ברכת הכוס להורות שבא על ברכת חתנים, כך כתב בבית שמואל אבן העזר סימן ס"ב ס"ק ב'.

ובערוך השלחן אבן העזר סימן ס"ב ס"ק ב' מוסיף דאפילו לפי מנהגינו שיש שני כוסות כמו שיתבאר מ"מ יותר יש היכר כשמברכין אח"כ.

ב. בעת הסעודה כיון שכבר קדמו הנשואין וגם הנשואין גורמין להכוס שיבא, דברכת המזון אין טעונה כוס, וגם עיקר הסעודה היא מחמת הנשואין לפיכך הברכות של שבע ברכות ששייך לנשואין קודמין לברכת היין, ומדחי טעם דתדיר, כך תירץ המקנה בקונטרס אחרון.

ג. כיון דהרבה פוסקים סבירא ליה דלא ניתקן הז' ברכות על הכוס, וא"כ אם יברך הז' ברכות אחר ברכת בורא פרי הגפן יהיה הפסק בין ברכה לטעימה, משא"כ בחופה שהמברך אינו טועם רק נותנין לאחר לטעום והטועמים אין מפסיקין יותר טוב לברך בורא פרי הגפן קודם כיון דלהרבה פוסקים נתקן על הכוס וראוי לברך בורא פרי הגפן תחילה, כך תירץ הגאון מליסא בסידור דרך החיים ע"מ פ"ד.

איך היה מותר ליצחק להתפלל בשדה הרי אסור להתפלל בשדה?

בפרשתן כ"ד ס"ג ויצא יצחק לשוח בשדה.

איתא בגמ' ברכות כו עמוד ב' יצחק תקן תפלת מנחה שנאמר בראשית כ"ד ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב, ואין שיחה אלא תפלה, שנאמר תהלים ק"ב תפלה לעני כי יעטף ולפני ה' ישפך שיחו.

יש להקשות: איך היה מותר ליצחק להתפלל בשדה, הרי איתא בגמ' ברכות ל"ד ע"מ ב' אמר רב כהנא חציף עלי מאן דמצלי בבקתא, ופירש רש"י שכשהוא במקום צניעות חלה עליו אימת מלך ולבו נשבר, וכן קימ"ל להלכה אור"ח סימן צ' שאסור להתפלל בבקעה, כך מקשה בתוס' ברכות ל"ד ע"ב.

איכא כמה תרוצים:

א. התם מיירי בהר המוריה כדאמר' בגמ' פסחים פ"ח ע"א ואמר רבי אלעזר מאי דכתיב ישעיהו ב' והלכו עמים רבים ואמרו לנו ונעלה אל הר ה' אל בית אלהי יעקב וגו', אלהי יעקב ולא אלהי אברהם ויצחק, אלא לא כאברהם שכתוב בו הר, שנאמר בראשית כ"ב אשר יאמר היום בהר ה' יראה, ולא כיצחק שכתוב בו שדה, שנאמר בראשית כ"ד ויצא יצחק לשוח בשדה. אלא כיעקב שקראו בית, שנאמר בראשית כ"ח ויקרא את שם המקום ההוא בית אל, לכן היה מותר להתפלל אף שהוא בשדה משא"כ בשאר מקומות אסור להתפלל בשדה, כך תירצו התוס' ברכות ל"ד ע"ב.

יש להעיר: מה מהני מה שהוא הר המוריה, סוף סוף הרי אסור להתפלל בשדה.

איכא כמה הסברים בכוננת התוס':

האחד: שאני התם שהיה הר המוריה אשר היה נעקד שם, ובוודאי היה נכנע בשברון לבו ואימת מלכו יתברך בזוכרו עקידתו אשר הצילו ממנה, כך כתב בבלבש אורח חיים סימן צ'.

השני: כיון דהוא מקום קדוש אימתא דשכינה עליו אע"פ שהיה מקום פרוץ לכן היה מותר להתפלל שם, משא"כ בשאר מקומות, כך מביא הכף החיים אור"ח סימן צ' בשם כמה מפרשים.

ב. בקתא דאסור להתפלל שם מיירי בבקעה במקום שרגילין שם בני אדם לעבור והולכי דרכים, משא"כ יצחק התפלל במקום שאין עוברים אנשים, כך תירץ התוס' ברכות ל"ד ע"ב.

אבל הבית יוסף סימן צ' דחה תרוץ זה: וז"ל דלתירוצי שני משמע דהוי טעמא כדי שלא יפסיקוהו עוברי דרכים, ואין זה טעם לקראו חצוף.

איכא כמה דרכים ליישב את קושיית הבית יוסף:

הראשון: לא נתכוונו התוס' לומר דהא דאסור להתפלל בשדה זה בשביל הפסקה שיפסיקהו עוברי דרכים, אלא כוונת התוס' כיון שרגילין שם בני אדם מקרי שלא במקום צניעות וזה חציפות שלא יכול לכוין, כך כתב הט"ז אורח חיים סימן צ' ס"ק ב'.

השני: כוונת התוס' דכשהוא מתפלל בבקעה הוא חצוף שמראה בעצמו שאפילו יעברו עליו כל עוברי דרך לא יתבטל מכוונתו, כך תירץ המגן אברהם אור"ח סימן צ' ס"ק ה'.

ג. יצחק לא היה מתפלל במקום פרוץ אלא בין האילנות היה מתפלל וזהו שאמר הכתוב לשוח ולא אמר להתפלל לשון המיוחד לתפילה אלא אמר לשוח דמשמע נמי שהתפלל בין השיחים מסתתר ביניהם בשעת תפילה, כך כתב הב"ח סימן צ' ס"ק ה'.

ד. מדת יצחק שהיה פחד ויראה לכן אפילו בשדה היה מותר להתפלל, משא"כ שאר בני אדם, כך תירץ המהר"ד מבעלו זצ"ל, עיין במעדני מלך ברכות ל"ד, וכן ברש"ש שם שהקשו מדוע הרמב"ם והר"ף והרא"ש השמיטו האי הלכה שאסור להתפלל בבקעה, ועיין בחדושי הר"ם בפרשתן עוד תרוץ, וכן בלקוטי יהודה.

מכתבים למערכת

מדוע לימוד אברהם את הלכה שגויה הם עם הדומה לחמור כמה דקות לפני שהולך לשחוט את בנו
 מה שהקשתם בשם אחרונים על הא דכתוב בפרשת וירא כיב' ה' שבו לכם פה עם החמור, ומכאן ילפינן
 במי' קדושין ס"ח ע"א דהגוים הם עם הדומה לחמור, דיש להקשות וכי זה היה הדא דרואת של אברהם אבינו
 כמה דקות קודם שישחוט את בנו, שהגוים הם עם הדומה לחמור, ותרצתם.

הרב אלימלך בלום שליט"א קדיש זצ"ל
 נראה לציין דבתפארת שלמה חרושים על ראש השנה מקשה כעין זה ומאריך ומסוּף מה ראה אברהם
 לבנות ובפרט תלמודו אליעזר שהם דומים לחמור, ומתוך וז"ל אברהם ביקש לפרסם ולהפגין את
 גודל אהבתו ליצחק בנו עד שישמעאל ותלמודו אליעזר חשובים כחמורים ביחס ליצחק ואעפ"כ הולך
 לשחוט לפני השם יתברך ולפניכ נאמר אחרי הנסיון וישב אברהם אל נעריו ויקטנו ולכו יחדיו שחזרו
 להיות חשובים בעיני הולך יחד אהם.

הב"ח אריה לייב גולדשטוף נ"ץ
 נראה להעיר, דיעוין בחוקוני על אהר דכתב וז"ל עם החמור, נהג בהר בחומרא גדולה שלא נהג שם
 בהמתו ולפי דבריו נראה דהדרשה שגויה הם עם הדומה לחמור הוא טעם נוסף מדוע אמר להם להשאיר
 עם החמור, שהיו הגוים הם כחמורים והוא נהג בחומרא גדולה לא להכניס את החמור להר ועל כן גם
 לא הכניס את אליעזר וישמעאל שהם כחמורים ואמר להם שבו עם החמור.

הרב יעקב שפיצער שליט"א
 מה שתצטעם בשם הבית הלוי דלכן אמר דווקא עכשיו את הלכה הזאת משום שרצה להראות כמה
 הוא מקריב ועמו להקב"ה ואפילו שאין לו רק בן יחיד הוא מקריב אותו וכדי שלא נשעה הרי יש לו
 עוד בן וישמעאל לכן אמר דזה לא בן זה רק חמור, יש להעיר דרש"י ביבמות ס"ב ע"א כתב דעם
 הדומה לחמור קאי רק על אליעזר ולא על ישמעאל וכמו שכתב הפרי מגדים אור"ח סימן קפ"ז
 דישמעאל לא היה עבד דנשתחררה גהר, וכן כתב הרשב"א קדושין ס"ח וכן המהרש"א שבת נ"ה
 ולפי זה אי אפשר לתרץ לחכמי הלכה.

**על מה שמכח העולם שאינם הולכים לסעודת ברית
 הרי איתא ברמ"א דהוויא מנודה לשמים מי שאינו הולך לברית**

מה שכתבתם כמה התרים מדוע כוננו אין מקפידים על הא דאיתא ברמ"א דמי שאינו הולך
 לקסעודת ברית הוא מנודה לשמים.

הרב יוסף חיים הלוי ברנבוס שליט"א
 יש לציין שבספר שערני אהרן קנטרס שעניי איש את ל"ז מביא ששאל את החזון איש מה היתר
 בזה, וכתב דהכיה על פי רוב נמצאים שם בני אדם שאינם מהוגנים דאין אין חיוב ללכת כמו שכתב
 הרמ"א ושאל את החזון איש מה הגדר של אינם מהוגנים והשיבו החזון איש ג' דגמאות א' שאינם
 והירים בגנבול ידים ב' אינם והירים בקינוח בבית הכסא. ג' אינם והירים מלכוין בתפלות שמור"ע.

הרב יעקב ונגרטן שליט"א
 יש לציין דהגה"ק בעל ישמח משה בשו"ע יו"ד שם תמה, דהתוס' בפסחים ק"ד ע"א שכתבו שמי
 שאינו משתתף בברית מילה מנודה לשמים דהוה מקורו של הרמ"א קאי על איש ואמרם שם ברך ק"ג
 ע"ב, ומחייב תתי לומר דהלכה כ"א דהא קייל דיש אומרם היינו ר' נתן, ות"ק ור"ג הלכה כרבי, וכתב
 שלכן דקוק הרמ"א לכתוב כמנוה, דר"ל שכלתחלה אין לעשות כן כיון שדלעת ר"ג היה
 מנודה לשמים, אבל הלכה כותיק, וגם יש לומר דאף ל"א דוקא ביושב שם ואינו רוצה להסב עמם,
 שכן משמעות הלשון ויש אומרם מי שאינו מיסב וכו', וכן הוא לשון הרמ"א מי שאינו אוכל, אבל לא
 מצנינו שמחויב לילך דלא קאמר מי שאינו הולך לאכול ע"י דברי קדשו.

**תגובות מאשר לשלוח עד ליום ג' בערב בלבד
 להרב אשר אביגדור שמואל שליט"א
 לפקס המערכת: 057-7961607 או למייל: levib@017.net.il
 לבירורים בכל ענייני המערכת, בטל: 057-3166560
 מי שמעוניין להצטרף לאלפי המנויים נא להתקשר למערכת**

גליון זה נודב ע"י ידידינו
הרה"ג אברהם צבי קירשנבום שליט"א בני ברק
 לרגל שמחת אירוסין בנו
הבה"ח חיים בנימין נ"ץ עב"ג בת
הרה"ג רבי יחזקאל מנדל שליט"א
 ר"מ בישיבת ערלוי ירושלים
 יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות ירוה נחת
 מכל יוצאי חלציו ויצליח בכל אשר יפנה

גליון זה נודב ע"י ידידינו הנדיב הנכבד
הרב אביגדור שמדרא שליט"א בית שמש
 לרגל שמחת הולדת בנו נ"ץ במז"ט
 יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות ירוה נחת
 מכל יוצאי חלציו ויצליח בכל אשר יפנה

איך הקריב אברהם אבינו את האיל והעלהו לעולה תחת בנו הא קרבן זמן פסול להקריב
 מה שהקשתם בשם הוזהר איך הקריב אברהם אבינו את האיל והעלהו לעולה תחת בנו, הא כיון
 שאילו של אברהם אבינו נכרא בערב שבת בין השמשות, אי"כ הוויא ליה קרבן זקן, ואיתא במשנה
 פה פ"א מינ שאילוי בני שתים הם כשירים אבל יותר מזה הם פסולים, וכן איתא במשנה בכורות מ"א
 דאחר נה המומים בבמה זה זקן, אי"כ איה היה כשר לעולה, ותרצתם בחמשה אופנים.

הגאון המפורסם רבי שמאי קתה גראס שליט"א
 נראה לתרץ, ע"פ מה דאיתא בגמ' ובחיים קט"ו ע"ב דקודם מתן תורה הכל כשירים להקריב בהמה
 חיה ועוף וזכרים ונקבות תמימין ובעלי מומים רק טהורים ע"י"ש דיליף מן נח דכתוב ויחם מכל הבהמה
 הטוהרה דמשמע כל מיני בהמות ע"י"ש ולפי זה גם כן זקן היה כשר לפני מתן תורה.

הגאון רבי ישראל שורץ שליט"א
 נראה לתרץ, לפי מה דמוכח מהמדרש דהקרבן האיל היה בתורת כמה, עיין מדרש רבה בראשית
 נ"ה ז' דהוצרך אברהם בעקבות יצחק שיהיה כהן, אולם במדרש רבה במדבר פרק ד' אות ח' מובא
 שלא היה לו דין במה, ויש לומר דביתוס להקרבת יצחק היה היתה בתורת קדשי מקדש האיל
 ונצטוו להקריבו במקום מסוים וכמו שכתב הנצי"ב אבל המדרש במדבר דאירי בהקרבת האיל ואין
 צריך מקום מסוים להקריבו עיין במדרש שם שובאי הפסוק והעלהו לעולה תחת בנו, ולזה אין צריך
 תורת כותן וכן כתב במשנת חיים ולפי זה יש לומר לפי מה שכתב בשי למורא בכורות מ"א דבכמה
 ליכא פסול זקן לפי הנ"ל אתי שפיר.

הגאון רבי יהושע העשיל פאדווא שליט"א
 נראה לתרץ, דהענין של זקנה הוא בעצם דבר יחסי לאורך החיים אבל בעל חי כאלו של יצחק שחי
 יותר מאלף שנים כל המושג של זקנה אינו שייך בו כולי שנסחט מי יודע כמה יחיה.

הרה"ג רבי גרשון מרמרטין שליט"א
 נראה לתרץ ע"פ מה דאיתא ברבינו עובדיה בפרקי אבות פרק ה' משנה ו' על המשנה עשרה דברים
 נבראו ערב שבת בין השמשות והדבר העשירי הוא אילו של אברהם אבינו וברבינו עובדיה שם וז"ל
 אילו של אברהם אבינו נגזר עליו בין השמשות שיהיה נאחו בסכך בקרניו בשעת העקידה, ובתפארת
 ישראל שם ביכין גם כן כותב וז"ל נגזר על אחד מהאילים הנבראים כימי בראשית שיהיה אחד
 מצאצאיו נשאר הפקר כדי שלא יקריב מגול, ושבעת העקידה ירוץ בסמך לאברהם ויסתבך בקרניו,
 ולפי זה יוצא שמה שנבראו ע"י"ש היה רק שיתבך בקרניו או שיהיה אחד מצאצאיו נשאר הפקר אבל
 האיל עצמו לא נברא אז לפי הנ"ל לא קשה קשייתא הוזהר.

הרב יעקב ישראל מייזנער שליט"א
 נראה לתרץ, דהענין של זקנה הוא בעצם דבר יחסי לאורך החיים אבל בעל חי כאלו של יצחק שחי
 יותר מאלף שנים כל המושג של זקנה אינו שייך בו כולי שנסחט מי יודע כמה יחיה.

מדוע לא עשה אברהם סעודת ברית כשמל את עצמו כמו שעשה כשמל את יצחק
 מה שהקשתם בשם אחרונים אמאי לא מצאנו לאברהם אבינו שעשה סעודה ביום שמל את עצמו, כמו
 שמצאנו שעשה ביום שמל את יצחק, ותרצתם בכמה אופנים.

הרב שאול מרגליות שליט"א
 נראה לתרץ, דבגמ' תנינ' ג' ע"א איתא דאברהם תחילה לגרים היה והתוס' שם ד"ה תחלה כתבו
 שנסחט על המילה טפי מכל אותם שלפניו, והיינו שמילת אברהם היה מדין גירות, ולפי זה יש לומר,
 דהא דמצנינו שעושים סעודת ברית היינו בישראל שנוול ונימול ביום הח' אבל במילת גרים לא מצנינו
 שעושים סעודה, וא"כ אתי שפיר שיצחק שנוול לאחר שאברהם נמול והוויא ישראל עשו לו סעודת
 ברית, מש"כ אברהם אבינו לפני שנימול הוא בן נח ונימול מדין גר שנהיה ע"י זה ישראל, ולכן לא
 עשה סעודה.

גליון זה נודב ע"י ידידינו
הרב בערל שטיסל שליט"א בני ברק
 לרגל שמחת אירוסין בנו הבה"ח מיכאל נ"ץ
עב"ג תחי' במז"ט ובשעט"מ
 יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות ירוה נחת
 מכל יוצאי חלציו ויצליח בכל אשר יפנה

גליון זה נודב ע"י ידידינו
החפץ בעלום שמו
 לעילוי נשמת זקנו
הרב החסיד משה דוד בן שלמה דב וידער ז"ל
 נלב"ע כ' חשון תש"ל ת.נ.צ.ב.ה.